

An Analysis of the Effects of Symbolic Violence on Married Women in the Family, Tehran, 2021

Shokoofeh Zand: Ph.D. student, department of sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran. shoko2002@hotmail.com

Mansour Haghghian*: Associate professor, department of sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran. mansour_haghghatian@yahoo.com

Seyedali Hashemianfar: Associate professor, department of sociology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. j.hashemian@Itr.ui.ac.ir

Abstract

Introduction: The following text discusses how different types of violence can have a negative impact on women, leading to passivity. Specifically, the study focuses on symbolic violence within family relationships and how patriarchal norms affect women within the family unit. The text sheds light on forms of violence that are not typically recognized as such by society and highlights how some women adapt to patriarchal norms despite their conflict with egalitarian values.

Methods: The study utilized a descriptive correlation research method with the help of a questionnaire. The research was conducted among married women in Tehran, who were selected based on the criteria of development in regions two, six, ten, thirteen, and seventeen. As accurate statistics on women affected by latent violence were not available, four hundred fifty women from these regions were determined as the sample size using a quota sampling method and sample power software. The individual is the unit of analysis in this research, and data analysis and hypothesis testing were conducted using Pearson correlation and structural equation modeling. SPSS version 23 was the statistical software used for this research.

Results: According to the findings, there is a significant and negative correlation negative forty-nine hundredths and negative twenty-nine hundredths between symbolic violence against women and their self-actualization and child cultural capital, respectively. Moreover, there is a significant and positive correlation six tenths and six tenths between symbolic violence against women and their alienation and depression, respectively.

Conclusions: The study highlights that symbolic violence obstructs women's self-actualization and children's cultural capital growth, leading to depression, alienation, and family problems.

Keywords

Symbolic Violence, Cultural Capital, Self-Actualization, Alienation, Depression

*Corresponding Author
Study Type: Original
Received: 17 Oct 2021
Accepted: 10 Nov 2022

Please cite this article as follows:

Zand S, Haghghian M, and Hashemianfar S. An analysis of the effects of symbolic violence on married women in the family, Tehran, 2021. Quarterly Journal of Social Work. 2023; 12 (1); 27-37

مطالعه پیامدهای خشونت نمادین واقع بر زنان متاهل در خانواده، شهر تهران، ۱۳۹۹

شکوفه زند: دانشجوی دکترا، گروه جامعه‌شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران. shooko2002@hotmail.com

منصور حقیقتیان*: دانشیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران. mansour_haghighatian@yahoo.com

سیدعلی هاشمیان فر: دانشیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. j.hashemian@Itr.ui.ac.ir

واژگان کلیدی

خشونت نمادین، سرمایه فرهنگی، خودشکوفایی، ازخودبیگانگی، افسردگی

* نویسنده مسوول
نوع مطالعه: پژوهشی
تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۷/۲۵
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۱۹

چکیده

مقدمه: انواع خشونت می‌تواند بر روی زنان تأثیرات منفی بگذارد و از آنان افرادی منفعل به‌بارآورد. پژوهش حاضر در تلاش است تا پیامدهای خشونت نمادین را در روابط خانوادگی بررسی و نیز تأثیرات مرد سالارانه بر زنان، در کانون خانواده را آشکار نماید. همچنین به خشونتی که حافظه جمعی از آن به‌عنوان خشونت یاد نمی‌کند و به نمایش تطبیق زندگی، توأم با مردسالاری گروهی از زنان که در تعارض با تفکرات برابری طلبانه هستند، می‌پردازد.

روش: این مقاله از نوع پیمایشی و با ابزار پرسشنامه است. هدف پژوهش، کاربردی و جامعه‌آماری آن، زنان متاهل شهر تهران بوده‌اند که بر اساس ملاک توسعه یافتگی، مناطق دو، شش، ده، سیزده و هفده انتخاب و چهارصد و پنجاه نفر از زنان این مناطق به‌عنوان حجم نمونه، براساس نرم افزار SPSS Sample Power تعیین شده و به‌روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای، مورد بررسی قرار گرفته‌اند زیرا آمار دقیقی از زنانی که قربانی این خشونت پنهان بودند، در دسترس نبود. واحد تحلیل فرد است و در تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات، از همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادله ساختاری استفاده شده همچنین نرم افزار آماری مورد استفاده در این پژوهش نسخه SPSS23 بوده است.

نتایج: یافته‌ها نشان می‌دهد، خشونت نمادین واقع بر زنان با رسیدن به خودشکوفایی آنان و سرمایه فرهنگی فرزند به‌ترتیب همبستگی معنادار منفی چهل و نه صدم و منفی بیست و نه صدم داشته و همچنین با ازخودبیگانگی و افسردگی آنان به‌ترتیب همبستگی معنادار شصت و سه صدم و شصت و سه صدم دارد.

بحث و نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر نشان می‌دهد، خشونت نمادین مانعی جدی برای رسیدن به خودشکوفایی زنان و رشد سرمایه فرهنگی فرزندان است و می‌تواند موجب ازخودبیگانگی و افسردگی زنان شود و مشکلات زیادی در خانواده به‌وجود آورد.

شکوفه زند، منصور حقیقتیان و سیدعلی هاشمیان فر. مطالعه پیامدهای خشونت نمادین واقع بر زنان متاهل در خانواده، شهر تهران، ۱۳۹۹. فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۱۴۰۲؛ ۱۲(۱): ۳۷-۲۷

نحوه استناد به مقاله:

مقدمه

با وجود این که خانواده بر محور صمیمیت، حمایت و عشق استوار است، خشونت خانگی درست در هم آن جا رخ می دهد. خانواده مانند سایر سازمان های اجتماعی، نظام قدرت است. معمولا مرد بر خانواده سلطه دارد. بیشتر خانواده ها تنش های اجتناب ناپذیر و معمول را که در جریان زندگی روزمره پیش می آید، برطرف می کنند، اما اختلاف در بعضی از خانواده ها به خشونت می انجامد. از این رو هم مردان و هم زنان از این خشونت آسیب می بینند، براساس آخرین گزارش وزارت دادگستری آمریکا، اکثر قربانیان خشونت در خانه زنان هستند. [۱] خشونت خانگی شاید سالیانی به قدمت خانواده داشته باشد. این نوع خشونت علیه زنان، عواقب جسمی، روانی و اجتماعی متعددی دارد که می تواند سلامت زنان، خانواده و جامعه را به خطر اندازد. در این پژوهش، هدف از بررسی خشونت نمادین علیه زنان، مروری بر نظریه ها، میزان شیوع و پیامدهای آن است. گاهی خشونت علیه زنان به عنوان رفتاری هماهنگ با شرایط فرهنگی، امری پسندیده تلقی می شود. با بررسی عمیقتر پیامدها و آسیب های خشونت خانگی، آشکار می شود کودکانی که در کنار مادر، مورد آزار پدر قرار می گیرند، اضطراب، افسردگی و سرخوردگی را با خود به دوران بزرگسالی می برند و در دوران بزرگسالی، این خشونت، تبدیل به انواع عقده های روانی می گردد، احتمالا اگر زندگیشان پس از ازدواج به طلاق نینجامد، به پدری زورگو یا مادری سرخورده و مطیع تبدیل می شوند. از سویی خانواده را می توان اساس ساخت اجتماعی به خصوص در جامعه ایران به حساب آورد. زنان محور اصلی خانواده هستند و مهمترین کارکرد نهاد خانواده «تربیت اجتماعی» و «جامعه پذیر کردن فرزندان» است. تاثیری که خشونت بر روی زن می گذارد، بیش از آن که جسم را بخراشد، روح را جریحه دار می کند و به او احساس موجودی بی اراده و منفعل می دهد. خشونت نمادین یک مفهوم ارزشمند است که بحث های متضاد در خصوص خشونت علیه زنان را برای ما افشا می کند. در تحلیل ساختار خشونت نمادین، فرد خاصی را به عنوان عامل خشونت نمی توان در نظر گرفت و اعمال خشونت برخلاف خشونت فردی به صورت غیرمستقیم است. تظاهرات خارجی این خشونت پنهان را تنها می توان به شکل تقسیم نابرابر اقتدار و غیر عادلانه شانس های زندگی مشاهده کرد که ایجاد سلطه و تاثیرگذاری بر فرد برای کاستن از امکان تحقق توانایی های بالقوه است. [۲] آنچه از نتایج تحقیقات برمی آید این است که خشونت اصولا توسط فرد دارای منابع قدرت از جمله اقتصادی، اجتماعی و... صورت می گیرد که در کشور ما معمولا شامل مردان می شود. افزون بر موارد یاد شده انواع خشونت خانگی در استان های مختلف ایران از تنوع و تفاوت های زیاد و معناداری برخوردار است. به طور مشخص هر چه از حاشیه شهرها به طرف مرکز شهر حرکت کنیم، شکل خشونت از حالت فیزیکی آن خارج می شود و به شکل خشونت روانی یا پنهان نمود پیدا می کند که می تواند بسیار خطرناکتر از شکل فیزیکی آن باشد. به عبارتی زندگی در روستا، تحصیلات پایین، زندگی در خانواده فقیر و بی کاری، عوامل زمینه ساز و پیش بینی کننده های قدرتمند خشونت فیزیکی علیه زنان می باشد. [۳]

خشونت نمادین تحمیل کننده اطاعت هایی است که نه فقط به مثابه اطاعت درک نمی شوند، بلکه با اتکا بر انتظارات جمعی و باورهای از لحاظ اجتماعی درونی شده، فهمیده می شوند و بر یک نظریه «بازتولید باورها» استوار است. [۴] از آن جا که خشونت پنهان یا نمادین بیش از خشونت های فیزیکی بر روح زنان که تقریبا نیمی از جامعه را تشکیل می دهند و تربیت نسل بعدی را نیز به عهده دارند، تاثیر می گذارد و از آنان افرادی منفعل می سازد و همچنین خشوتی است که کمتر به چشم می آید، بنا به علل فرهنگی و قانونی در بسیاری از موارد به رسمیت شناخته نمی شود و از آن جا که امروزه میزان خشونت در خانواده افزایش یافته، از این رو بررسی این نوع خشونت که پایه اصلی انواع خشونت ها است، بایستی مورد توجه اساسی قرار گیرد. لازم به ذکر است، پژوهش های انجام شده نشان می دهد که پیامدهای خشونت نمادین در خانواده به صورت ویژه مورد بررسی و واکاوی قرار نگرفته است. یا چنانچه پیرامون موضوع، پژوهش های اندکی انجام شده باشد تنها برخی از آن ها دارای اعتبار و روایی کافی می باشند، لذا نیاز به انجام بررسی های کاملتر احساس می شود. اما مساله اصلی مقاله حاضر این است که آشکار شود، این نوع خشونت چه پیامدهایی برای زنان در خانواده به بار می آورد؟ چگونه می توان میزان آن را کاهش داد؟ به چه طریق می توان به زنان برای رهایی از خشونت و شکوفا شدن توانمندی هایشان یاری رساند تا محیط سالم و امنی برای خود، همسر و فرزندانشان ایجاد شود.

با پژوهش های علمی آشکار شد که خشونت نمادین ابعاد عمیق و وسیعی از زندگی زنان را در بر می گیرد. که بر عوامل

تمامی استعدادهای پنهان خود را شکوفا سازند. [۱۵] مزلو مراتبی را برای دسترسی به این آرمان به صورت سلسله مراتب نیازها تدوین کرده است که عبارتند از: نیازهای فیزیولوژیک، نیازهای امنیتی، نیازهای عاطفی، نیاز اجتماعی-احترامی و نیازهای خودشکوفایی که بدون ارضای نیازهای هر طبقه نمی‌توان به طبقه بالاتر دست یافت. [۱۶] نظریات در باب خودشکوفایی و خودپنداره موثر بر رشد فردی براساس نظریه مزلو، تامس، مرتون و رزتال عنوان شده است. تامس، مرتون و رزتال بر خود پنداره موثر بر رشد فردی معتقدند که اگر فردی وضعیتی را واقعی فرض کند، پیامدهای آن وضعیت، بدل به واقعیت می‌شوند. [۱۷] بر این اساس انواع خشونت در طول زمان اعتماد به نفس، حس ارزشمندی و عزت نفس یا خود پنداره مثبت را در زنان کاهش می‌دهد. با توجه به هرم مزلو موقعی که نیازهای مربوط به احترام به خود و عزت نفس پس از نیازهای رده‌های پایینتر برآورده نشوند ناسازگاری‌هایی به وجود می‌آورد و مانع رسیدن فرد به خودشکوفایی می‌گردد. نظریات در مورد از خود بیگانگی بر اساس نظریه اریک فروم، کارل راجز، فردینبرگ و سیمن عنوان گردیده. کارل راجرز لحاظ کردن خواسته دیگران در گزینش کنش خود؛ اریک فروم مدنظر قراردادن خواسته‌های دیگران در بقای نقش‌های مقرر؛ ادگارد فردینبرگ سرکوب شدن مفهوم فردیت را در بروز بیگانگی دخیل می‌دانند و ملوین سیمن شاخص‌های از خود بیگانگی را بی‌قدرتی، بی‌معنایی، انزوای اجتماعی و احساس تنفر از خود می‌داند. [۱۸] از عقاید اریک فروم، کارل راجرز و ادگارد فردینبرگ در این تحقیق استفاده شد تا بیان شود زمانی که زن مجبور است خود را در قالبی که شوهر، خانواده شوهر، فرهنگ و جامعه نقش بسته‌اند بگنجانند اصالت خود را از دست می‌دهد و اسیر خودباختگی و از خود بیگانگی می‌شود

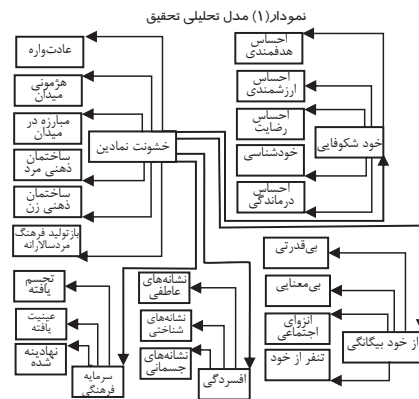
زیادی استوار است. مطالعات لطفی خاچکی و کرمانی ۲۰۲۰ نشان دهنده مدیریت و بروز عاملیت زنانه در تعدیل خشونت نمادین درون خانواده در میان زنان طبقه متوسط که از منابع مالی، تحصیلی و... برخوردارند؛ می‌باشد. [۵] جعفریان و همکاران ۲۰۱۶ نیز نشان دادند مردانی که از هوش هیجانی بالاتری برخوردارند نسبت به همسر خود خشونت کمتری اعمال می‌کنند. [۶] علی‌وردی‌نیا و همکاران ۲۰۱۴ علاوه بر این در پژوهش خود عنوان داشته‌اند هرچه میزان پای‌بندی زنان به سلطه مردانه بیشتر باشد، از میزان خشونت علیه آنان کاسته خواهد شد. [۷] در تحقیقی دیگر طاهرخانی و همکاران ۲۰۱۱ نشان داده‌اند که به غیر از تجربه مستقیم خشونت، ترس از خشونت خانگی نیز با نشانه‌های افسردگی مرتبط است [۸] و به همین ترتیب سایر مطالعات نظیر تحقیق بجورکت ام‌ا ۲۰۱۹ نشان می‌دهد، عادت به کنترل بدون خشونت فیزیکی بر عملکرد و موقعیت آسیب‌پذیر خانم‌های جوان در یک خانواده پدرسالار تاثیر می‌گذارد. [۹] تحقیقات بهاتاچاریا ۲۰۱۸ نیز نشان داد زنان بدون آگاهی، خشونت نمادین برخاسته از قدرت نمادین را حفظ نموده و تداوم می‌بخشند. [۱۰] گری و همکاران ۲۰۱۷ نشان دادند، نادیده گرفتن متداول و عادی‌سازی خشونت نسبت به زنان در فرهنگ بازی و سرگرمی وجود دارد. [۱۱] براساس نتایج تحقیقات پیشین بیشتر تحقیقات به تاثیر خشونت نمادین پرداخته‌اند، اما در این مقاله پیامدهای این نوع خشونت واکاوی می‌شود و خشونت نمادین نقش متغیر مستقل را دارد. در هیچ‌یک از تحقیقات بیان شده متغیرها و ابعاد بیان شده در این تحقیق تحلیل و واکاوی نشده‌اند. هر کدام از تحقیقات مذکور اغلب تمرکز بر روی زنانی از طبقه و گروهی خاص داشته‌اند ولی این تحقیق به عموم زنان متاهل در کلان شهر تهران پرداخته است. ملاحظه می‌گردد که به لحاظ روش شناختی پژوهش‌های انجام گرفته بیشتر به صورت کیفی بوده‌اند و لذا نتایج حاصل از آن از قابلیت تعمیم کمتری برخوردار می‌باشد و به ندرت روش کمی مانند تحقیق حاضر میان آن‌ها به چشم می‌خورد.

در بررسی مفهوم متغیرهای پژوهش بایستی توجه نمود که خشونت نمادین با توجه به ویژگی پنهان و غیرمستقیم خود، موجب بروز روحیه پوچی، گریز از مشارکت اجتماعی و اضطراب در زنان می‌شود. [۱۲] در این مقاله با توجه به نظریات بورديو و گرامشی خشونت نمادین بررسی شده است. بورديو معتقد است خشونت نمادین به صورتی غیرفیزیکی ایجاد سلطه می‌کند و در این میدان‌ها هر گروهی که از سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نمادین افزونتر برخوردار باشد؛ شانس برتر و تسلط بیشتر در اختیار دارد. [۱۳] گرامشی نیز از رهبری فرهنگی یا «هژمونی» یاد می‌کند و آن را نقطه مقابل اعمال زور قدرت‌های اجرایی می‌داند [۱۴] می‌توان آن را به عنوان راه حلی در نظر گرفت. خودشکوفایی پدیده‌ای است که انسان‌ها مایل به پیشرفت می‌کوشند،

متوجه می‌شود، پاسخ‌های او بی‌نتیجه است و او را به هدف نمی‌رساند به نوعی درمانده می‌شود یا به این نتیجه می‌رسد که پاسخ‌های او فاقد تقویت مثبت و لازم است. همچنین ممکن است در این راستا ارزشمندی خود را مورد تایید دیگران نبیند. از این رو دچار افسردگی می‌شود. نظریات در مورد سرمایه فرهنگی فرزند بر اساس نظریه بورديو و کلمن عنوان شده. از نظر بورديو سرمایه فرهنگی می‌تواند به سه شکل متجسد، عینیت یافته و نهادینه شده باشد. کلمن معتقد است اگر سرمایه انسانی پدر و مادر با سرمایه اجتماعی نهفته در روابط خانوادگی تکمیل نشود، در رشد آموزشی فرزند تأثیری ندارد. [۲۱] چنان که ملاحظه می‌شود از شاخص‌های سرمایه فرهنگی بورديو برای ساخت گویه‌های سرمایه فرهنگی فرزند در این تحقیق استفاده شده و از نظریه کلمن در مورد تأثیر سرمایه اجتماعی والدین بر سرمایه فرهنگی فرزند سود برده شده است. به طوری که فغان روابط گرم و صمیمی میان والدین همراه با خشونت موجب می‌شود فرزند از سرمایه اجتماعی و حمایت خانواده که منبعی برای موفقیت تحصیلی و بروز استعدادهای اوست بی‌بهره ماند.

با توجه به چهارچوب نظری این تحقیق، مدل تحلیلی زیر طراحی شده است که شامل متغیر مستقل خشونت نمادین و متغیرهای وابسته خودشکوفایی، سرمایه فرهنگی فرزند، افسردگی و ازخودبیگانگی به همراه ابعاد آنها می‌باشد.

فرضیه‌های تحقیق نیز بدین شرح است: خشونت نمادین واقع بر زنان در خانواده بر رسیدن به خودشکوفایی آنان تأثیر دارد؛ خشونت نمادین بر علیه زنان در خانواده بر میزان ازخودبیگانگی ایشان موثر است؛ خشونت نمادین واقع بر زنان در خانواده بر میزان افسردگی آنان اثر دارد؛ خشونت نمادین بر زنان در خانواده بر میزان سرمایه فرهنگی فرزند تأثیر می‌گذارد؛ بین خشونت نمادین و پیامدهای آن نظیر خودشکوفایی، ازخودبیگانگی، افسردگی، سرمایه فرهنگی فرزند رابطه ساختاری وجود دارد.

و درحالی که از نظرات سیمن برای ساخت شاخص‌ها و گویه‌های ازخودبیگانگی استفاده شده است. در بحث افسردگی هاگن، نورداهل و گراو معتقدند افسردگی یک حالت هیجانی است که با غمگینی، نگرانی، احساس بی‌ارزشی و گناه، کناره‌گیری از دیگران، کاهش خواب، اشتها، میل جنسی، ازدست دادن علاقه و کسب لذت از فعالیت‌های عادی مشخص می‌شود. [۱۹] نظریات در باب افسردگی بر اساس نظریه یادگیری لوینسون، روان تحلیلی فروید، نظریه شناختی بک و سلیگمن بازگو شده است. بک، باورهای ناکارآمد؛ سلیگمن، درماندگی آموخته شده؛ لوینسون، محرک‌های تقویت کننده و فروید خشم برگشت داده شده به درون را در بروز افسردگی دخیل می‌دانند. [۲۰] در اثر انواع خشونت زن که می‌داند پیروز این میدان نیست خشم خود را فرو می‌خورد یا

روش

پژوهش حاضر به لحاظ اهداف و روش تحقیق از نوع پیمایشی با ابزار پرسشنامه و روش نمونه‌گیری غیراحتمالی با تکنیک سهمیه‌ای می‌باشد، از نظر هدف، کاربردی و واحد تحلیل فرد است. جامعه آماری پژوهش زنان هجده سال (سن رشد -قانونی) تا پنجاه و پنج سال (سن یائسگی) شهر تهران می‌باشند. که یک سال از زمان ازدواجشان گذشته باشد و تعدادشان طبق سرشماری‌های عمومی سال ۱۳۹۵، سیصد و شصت و هشت هزار و هشتصد و نود و شت نفر است. [۲۲] حجم نمونه از طریق نرم افزار SPSS Sample Power چهارصد و پنجاه نفر در نظر گرفته شد. در این پژوهش جهت تعیین سطح معنی دار بودن فرضیه‌ها از آزمون همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادله-ساختاری استفاده شده و تمامی مراحل تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از نرم افزار SPSS23 صورت گرفته است.

بر اساس تحقیقی که حاصل پژوهش یک گروه دانشجویی بود و هدف آن ارزیابی و تحلیل سطوح برخورداری مناطق کلان شهر تهران از لحاظ برخورداری از سی و دو شاخص در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، فرهنگی، خدماتی

ابزار تحقیق جهت سنجش متغیرهای ازخودبیگانگی، سرمایه فرهنگی فرزند و خشونت نمادین، پرسشنامه محقق ساخته بوده که به ترتیب با هفده، دوازده و چهل و چهار گویه سنجیده شده‌اند. در تدوین آن از شاخص‌های ازخودبیگانگی نظریات سیمن و شاخص‌های سرمایه فرهنگی و خشونت نمادین نظریات بوردیو استفاده شده که براساس روش اعتبار صوری بر پایه قضاوت داوران به‌وسیله چند تن از اساتید و کارشناسان صاحب نظر در این زمینه مورد تایید قرار گرفت. پایایی آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ و انجام آزمون اولیه تایید شده است. پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت از خیلی زیاد تا خیلی کم طبقه‌بندی شده که شامل صد و بیست گویه درباره عوامل روانی-اجتماعی بوده است. تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه نیز با استفاده از نرم افزار SPSS صورت گرفت. همچنین ابزار تحقیق برای متغیر افسردگی، پرسشنامه افسردگی بک و ویرایش دوم -BDI II بود که شامل بیست و یک گویه می‌باشد. بک، استیر و براون ۲۰۰۰ ثبات درونی این ابزار را هفتاد و سه صدم تا نود و دو صدم با میانگین هشتاد و شش صدم گزارش کرده‌اند. در بررسی بر روی صد و بیست و پنج دانشجوی دانشگاه تهران و دانشگاه علامه طباطبایی، اعتبار و روایی BDI-II بر روی جمعیت ایرانی بیانگر آلفای کرونباخ هفتاد و هشت صدم و اعتبار بازآزمایی به فاصله دو هفته هفتاد و سه صدم بوده است. [۲۴] در این پژوهش برای متغیر خودشکوفایی از پرسشنامه خودشکوفایی برگرفته از مقیاس خودشکوفایی جونز و کراندل ۱۹۶۸ نیز استفاده شد. که شامل بیست و پنج گویه می‌باشد. پایایی آن به دو روش بازآزمایی و همسازی درونی آلفای کرونباخ توسط سازندگان آن سنجیده شده و ضرایب پایایی در دو روش به ترتیب نود صدم و نود و دو

جدول (۱) ضریب الفای ابعاد متغیرهای پژوهش

متغیر	ابعاد	تعداد الفای گویه	ضریب
خودشکوفایی	احساس هدفمندی	۶	۰/۸۲
	احساس ارزشمندی	۵	۰/۷۷
	احساس رضایت	۷	۰/۸۵
	خودشناسی	۴	۰/۷۰
ازخودبیگانگی	احساس درماندگی	۳	۰/۸۰
	بی‌قدرتی	۴	۰/۷۰
	بی‌معنایی	۴	۰/۷۳
	انزوای اجتماعی	۴	۰/۷۰
افسردگی	تنفر از خود	۵	۰/۷۲
	نشانه‌های عاطفی	۸	۰/۸۲
	نشانه‌های شناختی	۸	۰/۸۱
	نشانه‌های جسمانی	۵	۰/۷۰
سرمایه فرهنگی	تجسم یافته	۵	۰/۷۰
	عینیت یافته	۷	۰/۷۰
خشونت نمادین	عادت‌واره	۱۰	۰/۷۶
	هژمونی میدان	۱۲	۰/۷۵
	مبارزه در میدان	۵	۰/۷۳
	ساختمان ذهنی مرد	۴	۰/۷۲
مردسالاری	ساختمان ذهنی زن	۹	۰/۷۰
	بازتولید فرهنگ	۴	۰/۷۰

و تفریحی است؛ خوشه‌بندی مناطق کلان شهر در عامل‌های تلفیقی در پنج گروه به این شرح عنوان شده: بر اساس عوامل تلفیقی منطقه شش تهران به‌عنوان تک منطقه فراتوسعه یافته معرفی شده است. مناطق یک، دو، سه و هفت در گروه توسعه یافته روبه بالا و مناطق چهار، پنج، یازده و سیزده در گروه نیمه‌برخوردار قرار گرفته‌اند. منطقه هفده در گروه محروم همچنین دوازده منطقه شهری باقیمانده نیز در گروه کمتر توسعه یافته قرار دارند [۲۳] که به‌عنوان نمونه براساس سطح توسعه یافتگی مناطق که شرح آن گذشت به ترتیب منطقه شش به‌عنوان تک منطقه فراتوسعه یافته، منطقه ده از بین مناطق کمتر توسعه یافته، منطقه هفده به‌عنوان تک منطقه محروم، منطقه

سیزده از بین مناطق نیمه برخوردار و منطقه دو از میان مناطق توسعه یافته رو به بالا انتخاب شدند.

برای جمع‌آوری اطلاعات طبق آخرین مستندات مرکز آمار ایران تعداد زنان متاهل بین سنین هجده الی پنجاه و پنج سال در مناطق دو، شش، ده، سیزده، هفده تهران جمعاً برابر با سیصد و شصت و هشت هزار و هشتصد و نود و هشت نفر می‌باشند؛ که براساس نرم افزار SPSS Sample Power چهارصد و پنجاه نفر حجم نمونه مناطق دو، شش، ده، سیزده، هفده بر پایه تناسب جمعیتی هر یک از مناطق ذکر شده در این تحقیق به ترتیب به: صد و شصت و پنج، پنجاه و سه، هشتاد و هشت، شصت و هفت و هفتاد و هفت نفر، تقسیم گردید و به‌صورت نمونه‌گیری سهمیه‌ای بررسی شد و نیز در مطالعه حاضر برای جمع‌آوری داده‌ها و سنجش متغیرها و روابط میان آن‌ها از پرسشنامه بر طبق مفاهیم چهارچوب نظری و فرضیات برگرفته از آن استفاده شده است.

ملاک‌های ورود و خروج

ملاک‌های ورود: زنان متاهل هجده تا پنجاه و پنج سال مناطق دو، شش، ده، سیزده و هفده شهر تهران که حداقل یک سال از زمان ازدواجشان گذشته باشد.

ملاک‌های خروج: زنان مجرد همچنین زنان متاهلی که کمتر از یک سال از زمان ازدواجشان می‌گذرد و پائینتر از سن هجده سال یا بالاتر از سن پنجاه و پنج سال دارند.

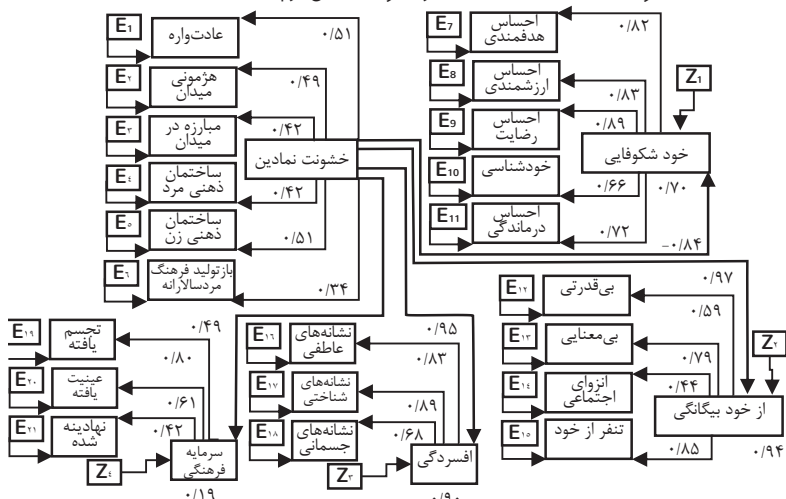
ابزار پژوهش

و چهار صدم برآورد کرده‌اند که نشان دهنده همبستگی بالای میان گویه‌های پرسشنامه در تحقیقات مورد اشاره است. در مجموع، با توجه به مقادیر جدول یک آلفای کرونباخ، مولفه‌ها و گویه‌های پرسش نامه بالاتر از هفتاد صدم است که نشان دهنده روایی لازم ابزار اندازه گیری می‌باشد.

صدم به دست آمده است. [۲۵] نتایج پایایی این پرسشنامه در تحقیق افشانی و همکاران [۲۶] نود و چهار صدم به دست آمد. محمدی و اصغری ابراهیم‌آبادی [۲۷] نیز میزان آلفای متغیر خودشکوفایی را در پژوهش خود نود

پایایی

نمودار (۲) مدل معادله ساختاری اثر خشونت نمادین بر پیامدهای آن

جدول (۲) برآورد مقادیر اثر متغیر خشونت نمادین بر پیامدهای آن

فرضیه	متغیر مستقل	مسیر	متغیر وابسته	ضریب تعیین	ضریب تاثیر	CR	P-Value	نتیجه
۱	خشونت نمادین	<---	خودشکوفایی	۰/۲۴	-۰/۴۹	-۸/۲۳	۰/۰۰۱	تایید-تاثیر-معکوس
۲	خشونت نمادین	<---	ازخودبیگانگی	۰/۳۶	۰/۶۰	۸/۱۹	۰/۰۰۱	تایید-تاثیر-مستقیم
۳	خشونت نمادین	<---	افسردگی	۰/۳۶	۰/۶۰	۹/۵۳	۰/۰۰۱	تایید-تاثیر-مستقیم
۴	خشونت نمادین	<---	سرمایه فرهنگی	۰/۰۸	-۰/۲۹	-۳/۹۸	۰/۰۰۱	تایید-تاثیر-معکوس

جدول (۳) برآورد مقادیر شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

شاخص	برآزش مطلق	برآزش تطبیقی	برآزش مقتصد	مقدار
RMSEA	۰/۰۸۰	۰/۰۸۳	۰/۰۷۳	۰/۰۹
CMIN/DF	۱/۸۰	۱/۸۵	۴/۱۸	۹۲
DF	۱/۸۰	۱/۸۵	۴/۱۸	۹۲
PCFI	۰/۸۰	۰/۸۳	۰/۷۳	۹۲
CFI	۰/۸۰	۰/۸۳	۰/۷۳	۹۲
TLI	۰/۸۰	۰/۸۳	۰/۷۳	۹۲
GFI	۰/۸۰	۰/۸۳	۰/۷۳	۹۲
CMIN	۰/۸۰	۰/۸۳	۰/۷۳	۹۲

جدول (۴) برآورد مقادیر اثر متغیر خشونت نمادین بر پیامدهای آن

فرضیه	متغیر مستقل	مسیر	متغیر وابسته	ضریب تعیین	ضریب تاثیر	CR	P-Value	نتیجه
۱	خشونت نمادین	<---	خودشکوفایی	۰/۲۴	-۰/۴۹	-۸/۲۳	۰/۰۰۱	تایید
۲	خشونت نمادین	<---	ازخودبیگانگی	۰/۳۶	۰/۶۰	۸/۱۹	۰/۰۰۱	تایید
۳	خشونت نمادین	<---	افسردگی	۰/۳۶	۰/۶۰	۹/۵۳	۰/۰۰۱	تایید
۴	خشونت نمادین	<---	سرمایه فرهنگی	۰/۰۸	-۰/۲۹	-۳/۹۸	۰/۰۰۱	تایید

بر اساس اطلاعات دموگرافیکسی و شش و هفت دهم درصد از نمونه آماری پژوهش ساکن منطقه دو، یازده و هشت دهم درصد منطقه شش، نوزده و شش دهم درصد منطقه ده، چهارده و نه دهم درصد منطقه سیزده و هفده و یک دهم درصد ساکن منطقه هفده بوده‌اند و افراد ساکن منطقه دو درصد بیشتری از نمونه آماری پژوهش را به خود اختصاص داده‌اند. بیشترین فراوانی سن نمونه آماری پژوهش مربوط به افرادی است که چهل سال سن دارند و میانگین سن افراد حدود سی و نه سال است. کمترین میزان درآمد ماهیانه چهار و دو دهم درصد از نمونه آماری پژوهش زیر یک میلیون، و بیشترین درآمد ماهیانه یازده و پنج دهم درصد با درآمد بالاتر از پنج میلیون است. زنان خانه‌دار یا فاقد درآمد با چهل و دو دهم درصد، بیشترین فراوانی نمونه آماری پژوهش را تشکیل داده‌اند. چهار دهم درصد از زنان در گروه شغلی خیلی بلندمرتبه، دو دهم درصد گروه شغلی خیلی کم‌مرتبه دارند، شغل چهل و هشت و هفت دهم درصد از نمونه آماری تحقیق خانه‌دار می‌باشد که بیشترین فراوانی را تشکیل می‌دهند. بیشترین میزان تحصیلات نمونه آماری سی و چهار و دو دهم درصد در مقطع دیپلم و کمترین فراوانی دو و دو دهم درصد در مقطع دکتری می‌باشد. در مجموع میانگین متغیرهای خشونت نمادین، ازخودبیگانگی، افسردگی و مولفه‌های آن‌ها در بین نمونه آماری پژوهش به ترتیب سه و شش صدم، دو و هفتاد و هفت صدم و دو و هشتاد و نه صدم پایینتر از حد متوسط برابر سه و پنج دهم برآورد شده‌اند. این موضوع پایین بودن میزان خشونت نمادین، ازخودبیگانگی و افسردگی در بین پاسخگویان را نشان می‌دهد و متغیر خودشکوفایی، سرمایه فرهنگی فرزند و مولفه‌های آن به ترتیب چهار و چهل و چهار صدم و سی و سه صدم بالاتر از حد متوسط برابر سه و پنج دهم برآورد گردیده‌اند که نشان از بالابودن خودشکوفایی و سرمایه فرهنگی فرزند پاسخگو را دارد. در این پژوهش برای آزمون فرضیه اصلی پژوهش یعنی اثر خشونت نمادین بر پیامدهای ناشی از آن از مدل معادلات ساختاری استفاده گردید. در ابتدا مدل نهایی پژوهش ارائه می‌گردد و سپس با استفاده از آن به بررسی فرضیات پژوهش پرداخته می‌شود. شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری با توجه به دامنه مطلوب این شاخص‌ها در مجموع بیانگر این است که مدل مفروض تدوین شده توسط داده‌های پژوهش حمایت می‌شوند و برازش داده‌ها به مدل برقرار

wnloaded from socialworkmag.ir on 2024-11-02

خشونت نمادین واقع بر زنان بر خودشکوفایی آنهاست. در خصوص اثر متغیر خشونت نمادین بر متغیر از خودبیگانگی؛ ضریب تعیین برابر با $R^2=0/94$ است؛ یعنی نود و چهار درصد از تغییرات متغیر از خودبیگانگی برحسب متغیر خشونت نمادین قابل تبیین است. مقدار ضریب تاثیر متغیر خشونت نمادین برابر $Beta=0/97$ به دست آمد که در سطح $P<0/01$ معنادار است و بیانگر تاثیر مستقیم و در حد بالای خشونت نمادین واقع بر زنان بر از خودبیگانگی آنهاست. در خصوص اثر متغیر خشونت نمادین بر متغیر افسردگی؛ ضریب تعیین برابر با $R^2=0/90$ است؛ یعنی نود درصد از تغییرات متغیر افسردگی برحسب متغیر خشونت نمادین قابل تبیین است. مقدار ضریب تاثیر متغیر خشونت نمادین برابر $Beta=0/95$ به دست آمد که در سطح $P<0/01$ معنادار است و بیانگر تاثیر مستقیم و در حد بالای خشونت نمادین واقع بر زنان بر افسردگی آنهاست. در خصوص اثر متغیر خشونت نمادین بر متغیر سرمایه فرهنگی؛ ضریب تعیین برابر با $R^2=0/19$ است؛ به بیان دیگر نوزده درصد از تغییرات متغیر سرمایه فرهنگی فرزندان برحسب متغیر خشونت نمادین قابل تبیین است. مقدار ضریب تاثیر متغیر خشونت نمادین برابر $Beta=-0/43$ به دست آمد که در سطح $P<0/01$ معنادار است و بیانگر تاثیر معکوس و در حد متوسط خشونت نمادین واقع بر زنان بر سرمایه فرهنگی فرزندان آنهاست.

است و همگی شاخص‌ها دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند. نتایج جدول شماره دو نشان می‌دهد که فرضیه اول تحقیق، خشونت نمادین واقع بر زنان متاهل بر رسیدن به خودشکوفایی آنان موثر است؛ تایید می‌گردد. مقدار ضریب تاثیر متغیر خشونت نمادین برابر $Beta=-0/49$ می‌باشد که در سطح $P<0/01$ معنادار است؛ مقدار ضریب بیانگر تاثیر معکوس و در حد متوسط خشونت نمادین واقع بر زنان بر خودشکوفایی آنهاست. فرضیه دوم تحقیق، خشونت نمادین واقع بر زنان متاهل بر از خودبیگانگی ایشان اثر می‌گذارد؛ تایید می‌گردد و ضریب تاثیر متغیر خشونت نمادین برابر $Beta=0/60$ به دست آمد که در سطح $P<0/01$ معنادار است. مقدار ضریب، بیانگر تاثیر مستقیم و در حد بالای خشونت نمادین واقع بر زنان متاهل آنهاست. فرضیه سوم تحقیق، خشونت نمادین واقع بر زنان متاهل بر افسردگی آنان اثر دارد؛ تایید می‌گردد و ضریب تاثیر متغیر خشونت نمادین برابر $Beta=0/60$ به دست آمد که در سطح $P<0/01$ معنادار است. مقدار ضریب بیانگر تاثیر مستقیم و در حد بالای خشونت نمادین واقع بر زنان بر افسردگی آنهاست. فرضیه چهارم تحقیق، خشونت نمادین واقع بر زنان متاهل بر سرمایه فرهنگی بر سرمایه فرهنگی فرزندان متاهل بر سرمایه فرهنگی فرزندان متاهل موثر می‌باشد؛ تایید می‌گردد و ضریب تاثیر متغیر خشونت نمادین برابر $Beta=-0/29$ به دست آمد که در سطح $P<0/01$ معنادار است. مقدار ضریب بیانگر تاثیر معکوس و در حد ضعیف خشونت نمادین واقع بر زنان بر سرمایه فرهنگی فرزندان آنهاست. برای آزمون فرضیه پنج بین خشونت نمادین و پیامدهای آن همچون خودشکوفایی، از خودبیگانگی، افسردگی و سرمایه فرهنگی فرزندان رابطه ساختاری وجود دارد. از رویکرد مدل‌سازی معادله ساختاری کوواریانس محور، برآوردهای مربوط به برازش کلیت مدل معادله ساختاری و همچنین مولفه اصلی این مدل اثر متغیر خشونت نمادین بر پیامدهای آن استفاده شده که در نمودار شماره دو و جدول شماره چهار گزارش گردیده است. برحسب مقادیر جدول شماره چهار: در خصوص اثر متغیر خشونت نمادین بر متغیر خودشکوفایی؛ ضریب تعیین برابر با $R^2=0/70$ است؛ یعنی هفتاد درصد از تغییرات متغیر خودشکوفایی برحسب متغیر خشونت نمادین قابل تبیین است. مقدار ضریب تاثیر متغیر خشونت نمادین برابر $Beta=-0/84$ به دست آمد که در سطح $P<0/01$ معنادار است و بیانگر تاثیر معکوس و در حد بالای

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی و تحلیل پیامدهای خشونت نمادین واقع بر زنان در خانواده، شامل خودشکوفایی، از خودبیگانگی، افسردگی و سرمایه فرهنگی فرزندان انجام شد. نتایج این مطالعه نشان داد که هرچهار پیامد ناشی از خشونت نمادین، تحت تاثیر این خشونت قرار دارند. با این تفاوت که فرضیه یک و چهار دارای اثرات معکوس و فرضیه دو و سه دارای اثرات مستقیم می‌باشند. بدین معنا در جامعه مورد مطالعه با افزایش خشونت نمادین، از خود بیگانگی نیز افزایش می‌یابد و برعکس، زمانی که زن مجبور است خود را در قالبی که دیگران یعنی شوهر، والدین، فرهنگ و جامعه برایش نقش بسته‌اند،

همین طور، مشخص شد که با افزایش خشونت نمادین، میزان خودشکوفایی کاهش می‌یابد و برعکس، انواع خشونت، در طول زمان، اعتماد به نفس، حس ارزشمندی و عزت نفس یا خودپنداره مثبت را در زنان کاهش می‌دهد. با توجه به هرم مزلو موقعی که نیازهای مربوط به احترام به خود و عزت نفس پس از نیازهای رده‌های پایینتر برآورده نشوند، به نوبه خود در فرد احساس خود کم‌ارزشی به وجود می‌آورد و مانع رسیدن فرد به خودشکوفایی می‌گردد. این یافته با تحقیقی که فرنج و جوزف [۳۲] انجام دادند و مشخص شد، خودشکوفایی با شادکامی و هدفمندی زندگی همبستگی مثبت دارد و داهی و همکاران [۳۳] که در پژوهش خود نشان دادند بین خودشکوفایی و روان‌رنجوری رابطه معنادار و منفی وجود دارد، مطابقت دارد.

به‌علاوه مشاهده شد، با افزایش خشونت نمادین سرمایه فرهنگی فرزند تضعیف می‌شود و برعکس. بر این اساس، می‌توان گفت که نبود روابط گرم و صمیمی میان والدین همراه با خشونت موجب می‌شود، فرزند از سرمایه اجتماعی و حمایت خانواده که منبعی برای موفقیت در تحصیل و بروز استعدادهاى اوست، بی‌بهره بماند و مادر که نقش مهمی در تشویق و مساعدت به فرزند برای رشد و بالندگی او ایفا می‌کند، اگر خود دچار تشویش، اضطراب و... باشد نمی‌تواند برای شکوفایی استعدادها و توانایی‌های وی مشوق و یاری‌گر باشد. همچنین این یافته با پژوهش کردی و غضنفری [۳۴] که در مطالعه خود دریافتند سرمایه اجتماعی درون خانواده یا ارتباطات درون خانوادگی در رتبه اول تاثیرگذاری بر موفقیت تحصیلی فرزندان است و مطالعه دیگری که آچاریا و بهرا [۳۵] انجام داده و طی آن اذعان داشته‌اند که نهاد خانواده در میان نهادهای مختلف، در شکل‌گیری شخصیت فرزندان نقش مهمی ایفا می‌کند، هم‌خوان است. در نهایت نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد، خشونت نمادین، مانعی جدی برای رسیدن به خودشکوفایی زنان و رشد سرمایه فرهنگی فرزندان است و می‌تواند موجب از خودبیگانگی و افسردگی زنان شود و مشکلات زیادی در خانواده برای زنان که نیمی از جامعه را تشکیل می‌دهند و فرزندان یا آینده‌سازان جامعه به وجود آورد و از آن‌جاکه امروزه میزان خشونت در خانواده افزایش یافته، پژوهش حاضر می‌تواند، چارچوبی برای درک بهتر پیامدهای حاصل از این نوع خشونت در خانواده فراهم کند و با عرضه راهکارهایی، موجب رضایت بیشتر از زندگی میان اعضای خانواده شود.

محدودیت‌ها: نگارنده با نبود آمار رسمی، روشن و جدید از انواع خشونت علیه زنان در خانواده، کمبود تحقیقات انجام شده و دسترسی نداشتن به منابع کافی در زمینه موضوعی تحقیق، با محدودیت‌هایی مواجه بوده است.

پیشنهادها: بر اساس یافته‌های تحقیق، در راستای کاهش خشونت نمادین و پیشگیری از پیامدهای آن، پیشنهاداتی بدین شرح

بگنجاند، اصالت خود را از دست می‌دهد و اندک اندک در این ارتباط استحاله و امتزاج می‌یابد. آنان قبل از این که به خواسته‌های موجه خود بها دهند به انتظارات دیگران توجه دارند. زمانی که این ایثارها دو طرفه نباشد، فکر می‌کنند ارتباط و پیوندشان از بین رفته و پشتیبان موثقی ندارند؛ از این رو اسیر از خودبیگانگی می‌گردند. این یافته با تحقیقات غفوری کله و محسنی تبریزی [۲۸] که بین رضایت از زندگی و تمامی ابعاد از خودبیگانگی به رابطه معنی‌دار و معکوس رسیده‌اند و حاجی‌هاشمی و همکاران [۲۹] که در بررسی خود دریافتند از دلایل اصلی سلطه مرد بر زن و از خودبیگانگی زنان در جامعه پدربسالار، عقاید غلط حاکم و نوع نگرش جامعه نسبت به زن و نیز ناآگاهی آنان از حقوق انسانی خود است؛ همسو می‌باشد. همچنین یافته‌ها نشان دادند با افزایش خشونت نمادین در جامعه آماری پژوهش، افسردگی نیز افزایش می‌یابد؛ و برعکس، زنان بیشتر از هر گروه دیگری در برابر خشونت مردان قرار می‌گیرند؛ بنابراین جنس کم‌توان راهی جز این ندارد که با یک مکانیسم دفاعی به سازگاری خوشایند روی آورد؛ چون در وضعیتی نیست که پیروز این میدان شود. در این راستا، زن باید به‌طور آشکار احساسات منفی و عصیانگرانه خویش را خاموش سازد؛ همان چیزی که جامعه از او می‌خواهد. این خود خاموش‌سازی، منجر به خود مقصرپنداری، شکاف درونی و افسردگی زنان می‌شود. [۳۰] این یافته با پژوهش داساریند و همکاران [۳۱] که در پژوهش خود دریافتند، زنانی که قربانی همسرآزاری می‌شوند، به‌طور معناداری دچار نشانه‌های افسردگی هستند و طاهرخانی و همکاران [۸] که در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که نه تنها تجربه مستقیم خشونت خانگی بلکه ترس از خشونت خانگی نیز با نشانه‌های افسردگی مرتبط می‌باشد، هم‌راستا است.

زنان در امر تحصیل، کار و... بهره‌مندی از مهارت و استعداد زنان در رشد اقتصادی، فرهنگی و سیاسی کشور؛ معرفی چهره‌های شاخص و کارآمد در حوزه زنان.

سپاسگزاری: با تشکر از زنان شرکت کننده در این تحقیق که با صبوری به سوالات پرسشنامه پاسخ دادند.

تضاد منافع: هیچ نوع تضاد منافی چه نویسندگان با یکدیگر و چه با افرادی خارج از تیم نویسندگان و چه با سازمان‌ها و... وجود ندارد.

عنوان می‌شود. انتقال ریات یا قدرت خانواده از مرد به سمت شایسته سالاری؛ تغییر نگرش مردان توسط رسانه‌ها و افزایش امکان تحصیل تا بداند هویت آنان ربطی به مالکیت بر زنان ندارد؛ حفظ کرامت و ارزش زن در جامعه از طریق غنی‌تر کردن فرهنگی برنامه رسانه‌ها؛ آموزش کارکنان مراکز بهداشتی درمانی در خصوص اهمیت شناسایی زنان خشونت دیده، عرضه خدمات پزشکی، مشاوره و ارجاع آنان به مراجع قانونی؛ خشونت در خانواده مساله خصوصی و عادی نباشد و صحبت در مورد آن صورت گیرد؛ آموزش مهارت‌های رفتاری به زوجین تا شاهد ظهور افرادی رشد یافته‌تر گردیم که خود مانع سلطه‌جویی در خانواده می‌گردد؛ اصلاح قوانین ازدواج و طلاق [مواردی که مانع رشد و تعالی زنان گردد]؛ از بین بردن محدودیت‌های دست و پاگیر برای

منابع

References:

1. Eitzen D.S, Baca Zinn M, Smith KE. Social Problems. 12th edition, 2017; Pearson, London; UK [Persian] <https://www.pearson.com/en-us/subject-catalog/p/social-problems/P200000002810/9780137528035>
2. Ebrahimpour GH. Symbolic violence in family. Journal of Marefat. 2012;12(162):15-30. [Persian] <http://marifat.nashriyat.ir/node/2346>.
3. Kamali M, Rahimi Kian F, Mirmohamad Ali M, Mehran A, Shafiei E. Comparison of domestic violence and its related factors in pregnant women in both urban and rural population in Zarand city, 2014, Journal of Clinical Nursing and Midwifery. (2015); 4(2): 69-78. [Persian] https://jcnm.skums.ac.ir/browse.php?a_id=270&sid=1&slc_lang=en
4. Duncan I. Bourdieu on Bourdieu: Learning the lesson of the leçon. 2017; New York; USA. [Persian] https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-21134-0_8
5. Lotfi Khachaki T, Kermani M. Women's agency in the face of symbolic violence in the middle class. REFAHJ. Social Welfare Quarterly. 2020;20(76):87-129. [Persian] <https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3443-en.html>
6. Jafarian T, Fathi M, Arshi M, Ghaderi R. The effect of men's emotional intelligence on violence against women among married couples. Knowledge & Research in Applied Psychology. 2017;16(4):76-83. [Persian] <https://www.magiran.com/paper/1494562/the-effect-of-men-s-emotional-intelligence-on-violence-against-women-among-couple-married?lang=en>
7. Aliverdinia A, Razi D, Ayini S. Violence against women: An empirical test of resource and radical feminism theories. Social Welfare Quarterly. 2013;13(49):367-406. [Persian] <https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1331-en.html>
8. Taherkhani S, Mirmohammadali M, Kazemnejad A, Arbabi M. Investigating the relationship between experience time and fear of domestic violence with the occurrence of depression in women. Iranian Journal of Forensic Medicine. 2010;16(2):95-106. [Persian] <https://sjfm.ir/article-1-300-en.html>
9. Björktomta SB. Honor-based violence in Sweden—Norms of honor and chastity. Journal of Family Violence. 2019;34(5):449-460. <https://dx.doi.org/10.1007/s10896-019-00039-1>
10. Bhattacharyya R. Symbolic violence and misrecognition: Scripting gender among middle-class women, India. Society and Culture in South Asia. 2019;5(1):19-46. <https://dx.doi.org/10.1177/2393861718787870>
11. Gray KL, Buyukozturk B, Hill ZG. Blurring the boundaries: Using Gamergate to examine “real” and symbolic violence against women in contemporary gaming culture. Sociology Compass. 2017;11(3):e12458. <https://dx.doi.org/10.1111/soc4.12458>.
12. Sohrabzadeh M, Mansoriyan Ravandi F. Women's experience of verbal violence in the family (Case study: Women in Kashan). Journal of Woman in Culture Arts. 2017;9(2):245-264. [Persian] <https://doi.org/10.22059/jwica.2017.234644.883>
13. Lash S. Sociology of Postmodernism. Routledge; London; UK. 2006. [Persian] <https://www.amazon.com/dp/0415047854?tag=philp02-20&linkCode=osi&th=1&ppsc=1>
14. Ritzer G. Sociological Theory. McGraw Hill, New York; USA. 2015. [Persian] <https://www.amazon.com/dp/0415047854?tag=philp02-20&linkCode=osi&th=1&ppsc=1>

com/Sociological-Theory-Ritzer-G/dp/0071321152

15. Mahdavi Damghani M, Sadeghi A. Saadi's self-actualization and self-actualizr man with a comparative approach to Maslow's theory. *Journal of Educational Literature*. 2019;10(40):1-36. [Persian] <https://sanad.iau.ir/Journal/parsadab/Article/1028714>

16. Rahmannedhad M, Abraham Maslow, Biography, Approaches, Critique of Approaches. Tehran: Exir Andisheh; 2019. [Persian] <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/5404532>

17. Aban Press. Which predictions come true on their own 2019 [cited 2019 July 24]. [Persian] <https://abanpress.ir/science/19457/1397/05/02>

18. Mohseni Tabrizi, A. Alienation, conceptualization and grouping of theories in the fields of sociology and psychology. *Journal of Social Sciences Letter*. 1991;2(2): 25-70. [Persian] https://jnoe.ut.ac.ir/article_15355.html

19. Miri N, Nayyeri M. Irrational beliefs in women with postpartum depression. Mashhad: Motekhasesan; 2019. [Persian] <https://www.motekhasesan.com/product/bavar-zayman/>

20. Atashpur H, Zamani M, Ara J. Depression: Theory and Treatment. Azad University Khorasgan Branch; Isfahan; Iran. 2011. [Persian] <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/2114315>

21. Newton K. (2001). Trust, social capital, civil society, and democracy. *International Political Science Review / Revue Internationale de Science Politique*, 22(2), 201–214. [Persian] <http://www.jstor.org/stable/1601186>

22. Iran Statistics Center. Table of population ten years and older by age, sex and marital status by 22 districts of Tehran in 2016 [cited 2019 July 24]. [Persian] Available from: www.amar.org.ir.

23. Mirzaei J, Ahmadi S, Lorestani A. Spatial analysis of the levels of enjoyment of metropolitan areas of Tehran from the perspective of urban economy. *Tehran Scientific Society of Urban Economics of Iran. Journal of Urban Economics and Management*. 2015;3(11):59-77. [Persian] <https://iueam.ir/article-1-197-en.html>

24. FathiAshtiani. A. Psychological tests: Assessment of personality and mental health. Tehran: Besat Publications; 2015. [Persian] <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/8775906>

25. Esmailkhani F, Najarian B, Mehrabizadeh Honarmand M. Build and validate a scale for measuring self-actualization. *Scientific-Research Quarterly Of Humanities Al-Zahra University*. 2002;11(39):1-20. [Persian] <https://www.sid.ir/paper/13969/fa>

26. Afshani S.A, Khorampur Y, Mambini S. Investigating the relationship between religiosity and self-actualization (case study: Yazd University students). *Quarterly Journal of Socio-Cultural Development Studies* 2014;3(1):29-52. [Persian] <https://journals.sabz.ac.ir/scds/article-1-88-en.html>

27. Mohamadi H, Asghari Ebrahimabadi MJ. The mediating role of creative thinking in the relationship between self-differentiation and self- actualization of Mashhad couples. *Cultural-Educational Scientific Journal Of Women And Family*. 2020;14(50):107-124. [Persian] https://cwfs.ihu.ac.ir/article_205094.html

28. Ghafouri Kale M, Mohseni Tabrizi A. Assessing the relationship between the five dimensions of alienation and life satisfaction (studied by adult citizens of Tehran). *Social Science Quarterly Azad University of Shushtar Branch*. 2018;12(1):97-124. [Persian] https://journals.srbiau.ac.ir/article_12395.html

29. Hajjhashemi Z, Saedi A.R, Ganji N. The study of "female alienation" in the patriarchal society of the short stories "Zoya Pirzad" and "Haifa Bitar". *Journal of Comparative Literature, Faculty of Literature and Humanities Razi University of Kermanshah*. 2018;7(26):43-62. [Persian] https://jcl.razi.ac.ir/article_680.html

30. Jack D.C. *Silencing the self: Women and depression*. Harvard University Press; Massachusetts, USA. 1997. [Persian] <https://psycnet.apa.org/record/1991-98431-000>

31. Dasarband B, Panaghi L, Mootabi F. The relationship between spouse abuse and depressive symptoms in women: The moderating role of personality characteristics. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2017;23(1):38-49. [Persian] <https://dx.doi.org/10.18869/NIRP.IJPCP.23.1.38>

32. French S, Joseph S. Religiosity and its association with happiness, purpose in life, and self-actualisation. *Mental Health, Religion & Culture*. 1999;2(2):117-120. <https://doi.org/10.1080/13674679908406340>

33. Dahi R.J, Wakefield J.A, Kimlicka T.M, Wiederstein M, Cross H.J. How the personality dimensions of neuroticism, extraversion and psychoticism relate to self-actualization. *Personality and Individual Differences*. 1983;4(6):683-695. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(83\)90123-X](https://doi.org/10.1016/0191-8869(83)90123-X)

34. Kordi H, Ghazanfari S. Sociological explanation of the relationship between family's social capital and children's educational achievement. *Journal of Applied Sociology*. 2015;26(3):161-171. [Persian] https://jas.ui.ac.ir/article_18411.html?lang=en

35. Acharya T, Behera DK. Factors influencing the educational achievements of the scheduled caste and general caste students of Cuttack municipality corporation, Orissa. *Journal of Social Sciences*. 2005;10(3):215-222. <https://doi.org/10.1080/09718923.2005.11892483>